

På arbeidsferie i Nepal

I år 2000 ble det etablert et spesialsykehus i Nepal med to hovedoppgaver: Behandling av leppe-kjeve- gane-spalte, og korleksjon etter alvorlige brannskader. Siden den gang har oralkirurg Arne Geir Grønningsæter dratt fra Bergen til Katmandudalen på arbeidsferie fem ganger.

 STONE ELISE ENG GALÅEN

Nepal er en innlandsstat i Himalaya. Verdens høyeste fjell, Mount Everest, ligger på grensen mellom Nepal og Kina. Foto: iStock.

SKM-Hospital (Sushma Koirala Memorial Hospital for Plastic and Reconstructive Surgery) ble initiert og er drevet av Interplast Germany, en ideell organisasjon som tilbyr gratis plastisk kirurgi i utviklingsland. Finansieringen av sykehuset er i høy grad basert på gaver, og de kirurgiske teamene blir finansiert av tyske frivillige organisasjoner.

Behandlingen er hovedsakelig for personer med misdannelser i ansiktet, leppe- kjeve gane-spalte, alvorlige brannskader, og skader forårsaket av ulykker og konsekvenser av krig. De kirurgiske teamene, som består av plastikkirurger, anestesileger og operasjonssykepleiere, stiller ferietiden sin til disposisjon for arbeidet. Målet er å gjøre pasientene i stand til å bli en sosialt integrert del av samfunnet igjen.

Arne Geir Grønningsæter var student i Bonn fra 1966 til 1971, og ble værende i Tyskland i fem år etter endt utdannelse.

– Min siste sjef før jeg reiste hjem til Norge var professor dr. dr. Hans-Dieter Pape, leder for kjevekirurgisk avdelingen ved Universitetssykehuset i Köln. Da Pape gikk av for aldersgrensen som 65-åring, fikk han en forespørsel fra Interplast Germany om å lede prosjektet med nytt sykehus i Sankhu, Nepal. Pape inviterte en gruppe tidligere medarbeidere til å bli med, deriblant meg. I perioden 2000-2017 var jeg på arbeidsferie i Nepal ved fem anledninger, forteller Grønningsæter.

I løpet av 20 år har 58 000 pasienter fått behandling i tannklinikken ved SKM-Hospital. - Det var et pionerarbeid, og en opplevelse å få være med på, sier Arne Geir Grønningsæter. Foto: privat.

Varierende tannhelse

Arbeidsperioden var på fire til seks uker med deltakelse i ulike arbeidsoppgaver. Grønningsæter fikk ansvaret for å etablere en tannklinik i de bygningene sykehuset hadde til disposisjon. Klinikken har siden stort sett vært bemannet med personell utenfra, blant annet av en av Grønningsæters gamle studenter fra i Bergen. De fleste tannlegene som jobber der er tyske, mens hjelpepersonellet er nepalske.

Kirurgiklinikken
tann - kjeve - ansiktsskirurgi

**Alt innen oral
og kjevekirurgi.
Implantatprotetikk**

Tannlege
Tormod Krüger
spesialist i oral kirurgi
og oral medisin

Lege & tannlege
Helge Risheim
spesialist i oral kirurgi,
maxillofacial kirurgi,
og plastikkirurgi

Tannlege
Frode Øye
spesialist i oral kirurgi
og oral medisin

Lege & tannlege
Fredrik Platou Lindal
spesialist i maxillofacial
kirurgi

Tannlege
Hanne Gran Ohrvik
spesialist i oral protetikk

Tannlege
**Margareth Kristensen
Ottersen**
spesialist i kjeve- og
ansiktsradiologi

**God
sommer!**

www.kirurgiklinikken.no Tlf 23 36 80 00, post@kirurgiklinikken.nhn.no Kirkeveien 131, 0361 Oslo

I Nepal er det kvinnene som tar seg av matlagingen, ofte på svært velbrukte primuser. Hvis primusen eksploderer, kan klærne til kvinnene ta fyr og forårsake store brannskader. Foto: iStock.

– Vi besøkte også skoler hvor vi kartla tannhelsen til elevene. Da var vi som regel tre personer som fikk hver vår kø. Til sammen kunne det være et par hundre barn. Hvis de trengte behandling ga vi dem adressen til sykehuset. Tannhelsen til nepaleserne er veldig varierende. Det var en god del trekking av tenner på grunn av periodontitt, i tillegg til fjerning av tannstein, og instruksjon i god munnhygiene, sier Grønningsæter.

Han forteller om et samfunn basert på primitiv jordbruksdrift. Små og store jordskjelv og jordras forekommer relativt hyppig, og mange steder er veiene i en bedrøvelig tilstand. Landskapet er bratt og karrig, og ligger høyt over

havet. Likevel produserer landsbyen to avlinger per år, en med ris og en med poteter.

– Takket være bruk av vannkraft fikk de strøm på begynnelsen av 1950-tallet. I løpet av perioden jeg var der, fikk de vannledninger og med det mulighet til å vanne avlingene. Kvinnene bar, og mennene gikk ved siden av. Jeg ble fortalt at området rundt Katmandu, som ligger på rundt 1 200 meter over havet, muligens var det vi kjenner som Edens hage, sier han.

Et pionérarbeid

Grønningsæter er i dag pensjonist etter 40 år som amanuensis ved Odontologisk fakultet i Bergen og overtannlege ved kjevekirurgisk avdeling ved Haukeland sykehus. Under sine opphold i Nepal var han stort sett med som assistent for Hans-Dieter Pape på operasjonsstuen.

– På den andre turen min nedover opererte vi 34 leppe-kjeve-gane-spalter i løpet av fire uker. Produksjonen i Bergen ligger på mellom 50 og 60 per år. Frekvensen av misdannelsene er vel omtrent lik for Nepal som for europeiske land, men sykehuset i Sankhu var det eneste som tilbød denne typen behandling. Det var et pionérarbeid, og en opplevelse å få være med på, sier Grønningsæter.

I løpet av 20 år har SKM-Hospital i Sankhu utført 21 200 operasjoner i sykehuset og 3 820 operasjoner ute i campus i ulike landsdeler. 58 000 pasienter har fått behandling i tannklinikken, og sykehuset har til sammen tatt imot og hjulpet 180 000 ambulante pasienter.

Livsfarlige primuser

Den andre hovedgruppen pasienter var kvinner kom inn med sekundære brannskader på brystet, halsen og i

Tidendes pris for beste oversiktsartikkel

Tidende ønsker å oppmuntre til gode oversiktsartikler i tidsskriftet. Prisen på 40 000 kroner tildeles forfatteren(e) av den artikkelen som vurderes som den beste publiserte oversiktsartikkelen i løpet av to årganger av Tidende.

Tidende ønsker å oppmuntre til en type fagskriving som er etterspurt blant leserne og som bidrar til

å opprettholde norsk fagspråk. Tidendes pris for beste oversiktsartikkel deles ut hvert annet år og neste gang i forbindelse med NTFs landsmøte i 2023.

Ved bedømmelse blir det lagt særlig vekt på:

– artikkelens systematikk og kilde-
håndtering

– innholdets relevans for Tidendes lesere
– disposisjon, fremstillingsform og lesbarhet
– illustrasjoner

Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til redaktøren.

Landsbyen Sankhu ligger nord-øst i Katmandudalen, ca. 17 kilometer fra hovedstaden Katmandu. Her ble SKM-Hospital etablert i år 2000. Foto: iStock.

ansiktet. Kvinnene tok seg av matlagingen, og skikken tilsier at de skal dekke skuldrene, gjerne med tynt, flagrende stoff, som dessverre også er svært brennbart. Primusene de bruker er ofte velbrukte, og hvis de eksploderer, kan klærne til kvinnene ta fyr og forårsake store brannskader.

– Det var en del groteske tilfeller. Plastikkirurgene fra sykehuset forsøkte å løsne arrene som i mange tilfeller gjorde så de knapt kunne bevege munnen og ta til seg føde på vanlig måte. Mange fikk rett og slett løsnet haken fra brystet. To tyske damer jeg jobbet sammen med, startet et firma som utviklet en enkel, trygg ovn laget i steingods og leire. De reiste rundt og holdt kurs slik at ovnene kunne produseres lokalt. Den blir heldigvis mer og mer populær, og vil forhåpentligvis utkonkurrere primusene på sikt, sier Grønningsæter.

Han hadde sin siste arbeidsferie i Nepal i 2017. Da var etableringen av SKM-Hospital i Sankhu kommet så langt at en overvekt av legene og sykepleierne som jobbet der kom fra Nepal. Mange av dem hadde sin grunnutdannelse fra Moskva, noen fra Kina og noen fra India. Ved sykehuset fikk de en spesialistutdannelse i plastisk kirurgi, spesielt i leppe-kjeve-gane-spalte.

Står nesten på egne bein

– De er fortsatt avhengige av utenlandske team, men nå står de i mye større grad på egne bein. Amerikanerne som var inne før sykehuset ble etablert, kom med store team og mye utstyr, og innredet midlertidige sykehus i tilgjengelige bygg, for eksempel skoler. De opererte mange, men ble ikke værende lenge nok til å ha etterkontroller. Det var en stor fordel å få et permanent sykehus som kunne følge opp pasientene i ettertid, slik det egentlig kreves, sier han.

Etter at selve arbeidsferien var over, var det vanlig å plusse på noen dager ekstra slik at man fikk tid til å se seg litt rundt i dette vakre landet ved foten av Mount Everest. Da Grønningsæter var nedover for andre gang, planla han en ukes fjelltur på slutten av oppholdet, men ble dessverre syk.

– Jeg kan derfor ikke skryte på meg å ha vært høyere enn cirka 3 000 meter over havet, og der driver de jo fortsatt jordbruk. Men jeg har veldig lyst til å dra en tur tilbake. Jeg har så mange gode minner fra tiden i Nepal, og er veldig glad for at jeg fikk være en del av det flotte miljøet på sykehuset til og fra gjennom alle disse årene, sier han.